

tarp politinės ir filosofinės diskusijos. Pasak jo, “tradicija šiandienos politikoje yra ne kas kita, kaip socialinės inžinerijos verifikacijos erdvė”. Su šiuo subtiliu teiginiu nedaug kas galėtų ginčytis – patys seminare dalyvavę politikai pademonstravo, jog svetima politinė tradicija tapo tik informacijos šaltiniu, racionalaus kūrimo išeities tašku. Realūs politikų bandymai “sutaisyti voratinklį rankomis”, politikos tradicijos vardu Lietuvoje nepelnytai vadinant vieną ar kitą simbolinį žingsnį, kuris reikalui esant bus pamirštas, iš karto ardo tai, kas taisoma. Tad seminare išryškėjęs atotrūkis tarp konservatorių kalbų, bei politinę konservatizmo filosofiją pristačiusių intelektualų, veikusiai tēra daug didesnio reiškinio simptomas. Galbūt iš tiesų ironiška, jog praėjus dviems šimtams metų nuo E. Burke'o mirties, “pagarbą” jam išreiškiantys politikai, Lietuvoje konstruojantys valstybę, išlieka jautrūs kiekvienai laiko patikrintai kritikos eilutei iš “Apmastymų apie revoliuciją Prancūzijoje”.

ŠARŪNAS CHOMENTAUSKAS

APIE INTERESŲ GRUPES IR LOBIZMĄ LIETUVOJE

1997 m. lapkričio 21-22 d. Lietuvos politologai rinkosi į ketvirtąją metinę konferenciją, kurios tema - *Interesų grupės, valdžia ir politika*. Tradiciškai, jau trečiąjį kartą, konferenciją rėmė Konrado Adenauerio fondas.

Konferenciją sveikino Tėsingumo ministras Vytautas Pakalniškis, K. Adenauerio fondo atstovas Baltijos šalims Paulis Apinis, Vilniaus universiteto prorektorius prof. Benediktas Juodka.

Pirmasis plenarinis posėdis *Interesų grupės ir valstybė: sąveikos modeliai* buvo skirtas teoriniams interesų grupių ir valstybės sąveikos modeliams aptarti. VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto dėstytojas Darius Žeruolis pranešime *Interesų grupių ir valstybės sąveika: teoriniai modeliai* pateikė interesų grupių

tyrinėjimų politikos moksluose apžvalgą, apsistodamas prie P. C. Schmitterio interesų grupių ir valstybės sąveikos tipologijos. Pranešėjas taip pat analizavo interesų įpilietinimo klausimą pokomunistinėse visuomenėse.

Laisvosios rinkos instituto prezidentė E. Leontjeva pranešime *Interesų grupės ir valdžia: pasiūlos ištakos* neigiamai vertino interesų grupių ir lobizmo reikšmę. Interesų grupių bei lobizmo stiprėjimą pranešėja siejo su valstybės funkcijų plėtimu. Didindama savo galias, valstybė, pasak E. Leontjevos, sudaro sąlygas stiprėti turtinigiems lobistams, o paprastiems žmonėms darosi vis sunkiau daryti įtaką valdžios sprendimams. Tokį E. Leontjevos požiūrį ne vienas komentatorius įvertino kaip "ortodoksinį liberalizmą".

Kauno technologijos universiteto docentas Algis Krupavičius pranešime *Interesų grupės ir partijos pokomunizme: teorijos beiėskant* analizavo keturias problemas: (1) interesų grupės, pilietinė visuomenė ir jos analizės sunkumai; (2) ar egzistavo interesų grupės komunizme? (3) interesų grupių veiklos prielaidos ir dinamikos ypatybės naujose demokratijose; (4) interesų grupių ir partijų santykiai. Pranešėjas priėjo prie išvados, kad interesų grupės Lietuvoje dar vis yra interesų tikslinimo etape. Tik 51,7% interesų grupių Lietuvoje mano, kad santykiai su valdžia ir įtakos darymas politikai yra labai svarbi jų veiklos dalis.

Pranešimus komentavęs R. Vilpišauskas atkreipė dėmesį į interesų grupių vaidmenį Europos integracijos procese, modeliavo integracinių procesų įtaką Lietuvos interesų grupėms. Seimo narys A. Šimėnas diskutavo dėl E. Leontjevos tezės apie valstybės minimalistines galias ir praktinės politikos klaidas, padarytas dėl šio požiūrio ankstesniais metais. Dr. Vladas Gaidys kėlė neviešosios nuomonės ir lobizmo klausimą, tardamas, kad šiandien lobizmo asociatyvinis laukas tapatus fabrikančio supratimui. Alvidas Lukošaitis savo komentare pabrėžė, kad nereikėtų interesų grupių veiklos ir galimybių susiaurinti iki instrumentinio lobizmo lygio. Pasak kolegos, interesų grupės yra piliečių dalyvavimo politikoje būdas.

Antrasis plenarinis posėdis *Interesų grupės Lietuvoje: ryškėjantys įtakos kontūrai* buvo skirta Vyriausybės, verslininkų ir profsąjungų institucionalizuotam bendradarbiavimui aptarti.

Ūkio ministerijos viceministras Antanas Bartulis kalbėjo apie Trišalės tarybos veiklos patirtį, akcentavo lygiateisio bendradarbia-

vimo ir atsakomybės problemas. Lietuvos profesinių sąjungų vardu kalbėjo Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimo pirmininkas, Seimo narys Algirdas Sysas. Pranešėjas konstatavo, kad po 1990-1991 m. vykdyto "kryžiaus žygio" prieš profsąjungas, pastebimas laipsniškas jų stiprėjimas. Tačiau ir šiandien profsąjungos vienija tik apie 20 % darbuotojų. Pranešėjas mano, kad profsąjungų įtaka ir vaidmuo turėtų augti, nes siekis integruotis į ES skatins Vyriausybę ir darbdavius nuo teorinių samprotavimų apie trišalį bendradarbiavimą pereiti prie praktinio europinio trišalio bendradarbiavimo.

Verslininkų poziciją dėl trišalio bendradarbiavimo pristatė Lietuvos Prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacijos prezidentas Mindaugas Černiauskas. Pranešėjas prieštara A. Sysui dėl profesinių sąjungų politinės veiklos stiprinimo. M. Černiausko nuomone, aktyvus visuomeninių organizacijų dalyvavimas politinėje veikloje nėra pageidautinas. Toliau pranešėjas kalbėjo apie Lietuvos verslo organizacijas, sėkmingą Prekybos ir pramonės rūmų veiklą pastaraisiais metais. Galima būtų daryti išvadą, kad tam tikrų funkcijų delegavimas (pvz. įmonių registro tvarkymo perėmimas) liudija Rūmų kaip korporatyvinio Vyriausybės partnerio atsiradimą. Trišaliui bendradarbiavimui stiprinti M. Černiauskas siūlė įsteigti nuolatinį Trišalio bendradarbiavimo sekretoriatą, kuris Vyriausybės, verslininkų ir profsąjungų bendradarbiavimui suteiktų profesionalumo ir konstruktyvumo, taip pat apsispręsti dėl ateities bendradarbiavimo modelio.

Pranešimus komentavusi Seimo narė Roma Dovydenienė akcentavo socialinių partnerių lygiateisiškumo klausimą, dėl ko, jos nuomone, būtina valstybinė parama profsąjungoms. Vilniaus Prekybos, pramonės ir amatų rūmų direktorius Alvydas Genys pabrėžė, kad socialinių partnerių veiklą neretai stabdo ir trukdo viduriniojo grandies valdininkai. TSPMI dėstytojo Jono Saladžiaus nuomone, tolygus trišalio bendradarbiavimo atsakomybės paskirstymas galimas tik įtraukus interesų grupes į sprendimo priėmimo procesą. J. Saladžius priėjo prie išvados, kad Lietuvoje dominuoja pluralistinė interesų grupių veiklos sistema, nors korporatyvistiniai elementai irgi pastebimi.

Aštriausios diskusijos vyko antrąją konferencijos dieną, pirmausia dėl konferencijoje pristatyto Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo projekto.

Seimo Pirmininko pirmasis pavaduotojas Andrius Kubilius pranešime teigė idėją, kad interesų grupės yra šiuolaikinės demokratijos ir pilietinės visuomenės pagrindas. Pasak pranešėjo, interesų grupės turi turėti institucinius mechanizmus valdžios politikai paveikti. Jei valdžia nepasirūpina tokių mechanizmų sukūrimu, visuomenė pati randa būdų veikti valdžios sprendimus sau naudinga linkme. Todėl, tvirtino pranešėjas, yra būtinas lobistinės veiklos įstatymas, kuris interesų grupių poveikį legalizuotų ir padarytų skaidriu.

Vilniaus verslo konsultacinio centro eksperto dr. Ramūno Darulio pranešime analizuojami ekonominių interesų grupių konfliktų institucionalizavimo klausimai. Pranešėjo nuomone, efektyviam derybų mechanizmui funkcionuoti reikia sukurti autoritetingas konsultacines ir koordinacines tarybas, kurios galėtų pakeisti šiuo metu egzistuojančias ministerijų kolegijas.

Teisininkė Ramunė Dulevičienė, viena iš Lobistinės veiklos reguliavimo įstatymo projekto autorių, didžiausią dėmesį pranešime skyrė minėto įstatymo projekto nuostatomis paaiškinti. Lobistas apibrėžiamas kaip fizinis asmuo, turintis teisę užsiimti lobistine veikla. Tuo tarpu lobistinė veikla būtų lobistų atlygintiniai veiksmai, rengiant, svarstant, priimant bei aiškinant Seimo, Vyriausybės, ministerijų bei kitų valstybinių įstaigų teisės aktus, kad būtų įgyvendinti lobistinės veiklos užsakovo teisėti interesai. Pranešėja pabrėžė, kad lobistinės veiklos reglamentavimas yra vienas iš efektyvių būdų kontroliuoti intensyvėjantį visuomeninį politinį procesą.

Pranešimų komentatoriai ir diskusijų dalyviai nebuvo vieningos nuomonės dėl pateikto įstatymo projekto. Vieniems jis atrodė per ankstyvas, kiti, atvirkščiai ragino skubinti lobizmo institucionalizavimą.

Baigiant apžvalgą būtina pasakyti, kad, remiant K. Adenauerio fondui, konferencijos pranešimai ir diskusijos bus išleisti atskiru leidiniu. Skaitytojas turės galimybę susipažinti ne tik su karštomis konferencijoje kilusiomis diskusijomis, bet ir su pačiu Lobistinės veiklos įstatymo projektu.